26/10/2018

Άγιος Δημήτριος Λουμπαρδιάρης ή Βομβαρδιάρης

Αυτοκέφαλες Εκκλησίες / Εκκλησία της Ελλάδος

Ο επίσημος ιστοτόπος της Ενωμένης Ρωμιοσύνης δημοσιεύει ένα αφιερωματικό κείμενο για την καμαροσκέπαστη μονόκλητη Βασιλική του 12ου μ.Χ. αιώνα, καλυπτόμενη από κυλινδρική καμάρα πλακοσκέπαστη μικρή εκκλησία, η οποία τιμάται στο όνομα του Αγίου Δημητρίου Βομβαρδιάρη ή Λουμπαρδιάρη και ιδρύθηκε τον 9ο αιώνα μ.Χ., ενώ σήμερα αποτελεί Παρεκκλήσιον του Ταμείου Ασφαλίσεως Κληρικών (Τ.Α.Κ.Ε).

Το παρεκκλήσιο είναι κτισμένο στη θέση του βόρειου πύργου της πύλης του Διατειχίσματος που έφερε το όνομα Δίπυλο υπέρ των Πυλών. Είναι κοντά στο σημείο όπου ευρίσκεται ο αρχαίος Δήμος της Κοίλης των Αθηνών, τον οποίο διέσχιζε ο αρχαίος δρόμος που οδηγούσε στον Πειραιά, ακριβώς στο σημείο το οποίο χωρίζει τον λόφο των Μουσών με τον Λόφο της Πνύκας, στον πεζόδρομο της Διονυσίου Αεροπαγίτου, στην Ακρόπολη. Βρισκόταν σε επαφή με μικρό ναϊσκόμορφο κτίσμα, σύμφωνα με την αρχαία παράδοση της προστασίας των πυλών από κάποια θεότητα.

Η οικοδόμηση του ναΐσκου πιθανόν συνδέεται με την τελευταία φάση του Διατειχίσματος, τον 12^{ο} αι. μ.Χ. Στο εσωτερικό σώζονται τοιχογραφίες που η κτητορική επιγραφή τις ανάγει στο 1732. Το επίθετο Λουμπαρδιάρης (Κανονιέρης) συνδέεται με την παράδοση της σωτηρίας του ναού από θαύμα την παραμονή της γιορτής του Αγίου, γύρω στα 1640-1650, όταν ο Τούρκος φρούραρχος της Ακρόπολης Γιουσούφ κανονιοβόλησε από τα Προπύλαια το ναό. Την επομένη έπεσε κεραυνός στα Προπύλαια και σκότωσε τον Γιουσούφ και όλη του την οικογένεια.

Το αρχικό κτίσμα, στο πέρασμα των αιώνων, έχει υποστεί πολλές αλλαγές, ενώ η σημερινή του μορφή οφείλεται στην ανακατασκευή της μεταβυζαντινής φάσης του ναΰδρίου από τον Δημήτρη Πικιώνη.

ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Κατά τα χρόνια της Τουρκοκρατίας ο Άγιος Δημήτριος εορταζόταν με πολλή ευλάβεια από τους Χριστιανούς, όπως και σήμερα. Κατά την 26-10-1656 συγκεντρώθηκαν οι Χριστιανοί από την παραμονή για τον εορτασμό. Επειδή όμως δεν μπορούσε να το ανεχτεί αυτό ο τότε Φρούραρχος της Ακρόπολης Γιουσούφ-Αγάς, θανάσιμος εχθρός των Χριστιανών και όλων των Ελλήνων, συνέλαβε το σατανικό σχέδιο να φονεύσει αυτούς ομαδικά κατά την ημέρα της εορτής. Ετοίμασε κρυφά όλα τα κανόνια των Προπυλαίων της Ακρόπολης καθώς και το μεγάλο κανόνι, την Λουμπάρδαν, και περίμενε την κατάλληλη στιγμή της δοξολογίας να διατάξει πύρ.

Ο Θεός όμως ύστερα από μεσιτεία του Αγίου, την ώρα ακριβώς της πυροδοτήσεως, όπως λέγει ο θρύλος, έριξε κεραυνό από τον ουρανό, ο οποίος κατέστρεψε την πυριτιδαποθήκη, τα κανόνια και τα Προπύλαια της Ακρόπολης και φόνευσε τους πυροβολητές και τον ίδιο τον Γιουσούφ-Αγά και την οικογένειά του, όπως αφηγείται ο περιηγητής Σπόν. Γι’ αυτό και ονομάσθηκε ο Άγιος «Βομβαρδιάρης», από το βομβαρδίζω και «Λουμπαρδιάρης» από το όνομα του μεγάλου κανονιού, την Λουμπάρδαν.

Οι υπάρχουσες τώρα εικόνες (τοιχογραφήματα) αποκαλύφθηκαν το 1955 κατά την αναστήλωση του Ναΐσκου από τον Αρχιτέκτονα Πικιώνη. Οι οφθαλμοί των εικονιζομένων Αγίων είναι βγαλμένοι από τις λόγχες των απίστων, ενώ μπροστά από τους εικονιζόμενους Αγίους υπήρχαν άλλες νεότερες εικόνες. Τα χτυπήματα στις εικόνες (τοιχογραφήματα) έγιναν για να πιάνει ο σοβάς και να γίνουν οι νεότερες αγιογραφίες, οι οποίες αφαιρέθηκαν, για να αποκαλυφθούν οι παλαιότερες (τοιχογρφίες) που υπάρχουν και τώρα.

Στο προαύλιο της κυρίας εισόδου υπάρχει κιονίσκος, επάνω στον οποίο με εσώγλυφη μεγαλογράμματη γραφή αναγράφεται:

ΒΕΡΕΝΙΚΗ

ΙΣΙΔΩΡΟΥ

ΜΗΛΙΣΙΑ

ΜΑΙΝΑΝΔΡΟΥ

ΑΙΘΑΛΙΔΟΥ

ΓΥΝΗ

Οι συντηρητές κτιρίων το 1987 άρχισαν τον καθαρισμό των τοιχογραφιών, καθώς και την συντήρησή τους με ειδικά υγρά από διαλείμματα. Η εργασία αυτή τελείωσε το 1992. Στο κτιστό εικονοστάσι (τέμπλο), αναγιγνώσκεται στο επάνω μέρος με βυζαντινά γράμματα το Κοντάκιο των Εγκαινίων της 13^{ης} Σεπτεμβρίου: «Οὐρανός πολύφωτος ἡἘκκλησία, ἀνεδείχθη ἅπαντας φωταγωγοῦσα τούς πιστούς ἐν ύ ἐστῶτες κραυγάζομεν. Τοῦτον τόν οἶκον στερέωσον Κύριε».

Χρονολογία εικονογραφήσεως Α.ΨΛΕ΄ (1735). Στα αριστερά του κτιστού τέμπλου εικονίζεται η Θεοτόκος και αριστερά της, μέσα σε αψίδα, ο Άγιος Δημήτριος ο

Μυροβλήτης. Δεξιά ο Ιησούς και δεξιότερα ο Ιωάννης ο Πρόδρομος και μέσα σε αψίδα ο Άγιος Σπυρίδων και οι Αθηναίοι αδελφοί Σωφρόνιος και Βαρνάβας, στο κάτω δε μέρος αριστερά της κόγχης διαβάζουμε: «Δέησις τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ Νικολάου Πατάκου και τῆς συμβίας αὐτοῦ Μαρίας». Στο Ιερό βρίσκεται η Πλατυτέρα. Εκατέρωθεν της Πλατυτέρας ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου. Αριστερά ο Αρχάγγελος Γαβριήλ, κάτω από αυτόν ο Άγιος Διονύσιος ο Αρεοπαγίτης, δεξιά η Θεοτόκος Μαρία και από κάτω ο Άγιος Ιερόθεος. Στο κάτω μέρος της Πλατυτέρας οι Άγιοι Γρηγόριος ο Θεολόγος, Ιωάννης ο Χρυσόστομος, Μέγας Βασίλειος και Μέγας Αθανάσιος. Στην Προσκομιδή εικονίζεται ο αμνός. Τέλος, η Αγία Τράπεζα είναι τοποθετημένη επάνω σε αρχαίο κίονα.

Πριν από πεντακόσια χρόνια, πριν από το έτος 1454, ο νεοφανής Μάρτυς Ραφαήλ χρημάτισε εφημέριος του εν λόγω Ναϊδρίου. Μαρτύρησε μαζί με τον Νικόλαο και την Παρθενόμαρτυρα Ειρήνη την 9η Απριλίου στο χωριό Θερμή της νήσου Λέσβου. Ειδική ακολουθία και παρακλητικός Κανόνας των Αγίων συντάχθηκε στις 3-2-1964. Οι Άγιοι εορτάζουν την Τρίτη της Διακαινησίμου. Εικόνες των Αγίων Ραφαήλ και Νικολάου υπάρχουν μέσα στο Ναΐδριο.

Λέγεται ότι και ο Άγιος Νεκτάριος χρημάτισε Ιερεύς στο Ναΐδριο αυτό. Η από τον γείσο, ζωφόρος ή ζωοφόρος, του καμαροσκέπαστου αρχαίου ναϊδρίου κοσμείται: Προς Ν. με ανάγλυφες παραστάσεις: Ήλιο (εννεάκτιδος), σύμβολο αιωνιότητας, λιοντάρι που καταδιώκει ελάφια, κληματίδες. Προς Α. πτηνά και προς Β. λιοντάρι, ψάρια και αξιοπρόσεκτο ΣΤΑΥΡΟ στον ακρογωνιαίο λίθο. Άξιες προσοχής είναι οι παραστάσεις στα αετώματα του προσθέτου τμήματος του ναϊδρίου (ανάγλυφος αετός στο Β. αέτωμα και ποικιλία Σταυρών στο Νότιο).